

Постанова Верховної Ради України від 14 січня 2020 р. № 457-IX // Голос України від 30.01.2020 – № 18.

2. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25 червня 1991 р. № 1264-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>

3. Конвенція про заборону військового або будь-якого ворожого використання засобів впливу на природне середовище : Міжнародний документ Організації Об'єднаних Націй від 10.12.1976. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_258#Text

4. Про затвердження Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України : наказ Міністерства оборони України від 23.03.2017 № 164. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0704-17?find=1&text>

5. Про затвердження Положення про Управління екологічної безпеки та протимінної діяльності : наказ Міністерства оборони України від 25.05.2019 № 264. URL : https://www.mil.gov.ua/content/pdf/264_nm.pdf

6. Про забезпечення функціонування системи військової стандартизації: наказ Міністерства оборони України від 26.12.2019 № 670. URL : <http://www.mil.gov.ua>

ПРИПИНЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ОБ'ЄКТИ ТВАРИННОГО СВІТУ

Петлюк Ю. С.

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри права та правоохоронної діяльності

Хмельницького інституту імені Блаженнішого Володимира,

Митрополита Київського і всієї України

Приватного акціонерного товариства «Вищий навчальний заклад»

«Міжрегіональна Академія управління персоналом»

м. Хмельницький, Україна

Інститут права власності на об'єкти тваринного світу – це один з основних інститутів фауністичного права, що є системою правових норм, спрямованих на регулювання правовідносин власності на тваринний світ з метою його захисту, охорони, відтворення та раціонального використання.

Однак у процесі забезпечення реалізації права власності на об'єкти тваринного світу помітні суттєві проблеми, зумовлені насамперед недосконалістю фауністичного законодавства.

Ключовою проблемою, як зазначає Д. М. Луц, є відсутність у законодавстві України дефініції «право власності на об'єкти тваринного світу». Законом України «Про тваринний світ» розкривається лише механізм набуття й реалізації права власності на об'єкти тваринного світу [1, с. 58].

При існуючій системі правових приписів, наголошує В. В. Шеховцов, можна було б вказувати про необхідність регулювання відносин власності на тваринний світ, у першу чергу, нормами спеціального, фауністичного законодавства, але в Законі України «Про тваринний світ» безпосередньо питанням права власності на тваринний світ присвячено лише 4 статті. Унаслідок цього створилася ситуація, за якої особливості забезпечення реалізації права власності на об'єкти тваринного світу не знаходять свого належного віддзеркалення в спеціальному поресурсовому законодавстві [2, с. 5–6].

У нормативно-правових актах, що становлять підґрунтя фауністичного законодавства відсутня чітка регламентація процедури припинення права власності на об'єкти тваринного світу.

Загальні підстави припинення власності на природні об'єкти визначені Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища». На основі аналізу ст. 4 Закону, автори «Науково-практичного коментаря до Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» вказують на те, припинення власності на природні об'єкти може відбуватися за різних підстав, передбачених законодавством: припинення існування об'єкта права власності (втрата, загибель); припинення існування суб'єкта права власності (у разі втрати громадянства України, смерті фізичної особи, реорганізації або ліквідації юридичної особи) добровільна відмова (купівля-продаж, дарування); примусове відчуження у власника природного об'єкта на підставах, зазначених у законі (примусове відчуження земельної ділянки з мотивів суспільної необхідності, диких тварин у разі жорстокого поводження з ними) тощо [3, с. 38–39].

Законом України «Про тваринний світ» (ст. 8) закріплено підстави припинення права приватної власності на об'єкти тваринного світу, а саме: жорстоке поводження з дикими тваринами; встановлена законодавчими актами заборона щодо перебування у приватній власності окремих об'єктів тваринного світу та інші [4]. Однак про підстави припинення права державної та комунальної власності на об'єкти тваринного світу не йдеться, що є суттєвим недоліком цього нормативного акта.

Доцільним було б провести розмежування між підставами добровільного та примусового припинення права приватної власності, що зумовлюють застосування різних процедур припинення права власності.

Поділяємо думку В. В. Шеховцова, який вважає, що припинення права приватної власності на об'єкти тваринного світу внаслідок встановлення законодавчих заборон не відповідає Конституції України. Зважаючи на це, потребує свого закріплення у фауністичному законодавстві процедура оплатного вилучення об'єктів тваринного світу в разі прийняття законодавчого акта щодо заборони перебування у приватній власності окремих об'єктів тваринного світу, яка фактично є припиненням права власності на тваринний світ з мотивів суспільної необхідності.

Крім того, як стверджує науковець, законом переважно врегульовано питання вилучення об'єктів тваринного світу з навколишнього природного середовища на праві спеціального природокористування і майже зовсім не приділено уваги питанням обігу цих об'єктів після їх вилучення з навколишнього природного середовища, реалізації прав власниками таких об'єктів, отриманих унаслідок спеціального природокористування [2, с. 34].

Автори науково-практичного видання «Тваринний світ України: права охорона, використання та відтворення» вважають, що сфера застосування норми, яку містить стаття 8 Закону України «Про тваринний світ», є обмеженою, оскільки вона не встановлює правил поведінки, нових чи особливих положень, яких немає в інших спеціальних нормах Закону. Насамперед вона не містить вичерпного переліку підстав припинення права приватної власності на об'єкти тваринного світу. Зазначені в її тексті окремі підстави припинення права приватної власності передбачені іншими нормами чинного законодавства, зокрема, ст. 12 Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження» щодо жорстокого поводження [5, с. 28].

Щодо заборони перебування у приватній власності окремих об'єктів тваринного світу, то її запровадження не залежить від наявності або відсутності зазначеної норми, адже в будь-якому випадку зумовлює необхідність прийняття спеціальної норми.

Звернення до практики застосування судами положень екологічного законодавства щодо припинення права власності на диких тварин демонструє пріоритетність екологічного імперативу у разі розмежування публічно-приватної сфери правового впливу на відносини власності на тваринний світ.

Література:

1. Луц Д. М. Проблемні аспекти правового регулювання права власності на об'єкти тваринного світу. Актуальні проблеми рефор-

мування земельних, екологічних, аграрних та господарських правовідносин: збірник тез Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 17-18 травня 2013 р.). Хмельницький, 2013. С. 58–60.

2. Шеховцов В. В. Правове регулювання права приватної власності на об'єкти тваринного світу в Україні / За наук. ред. А. П. Гетьмана : монографія. Харків : Вид-во «ФІНН», 2010. 200 с.

3. Науково-практичний коментар до Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» / Н. Р. Малишева, М. І. Єрофєєв. Харків : Право, 2017. 416 с.

4. Про тваринний світ: Закон України від 13 грудня 2001 р. № 2894-III // Відомості Верховної Ради України. 2002. № 14. Ст. 97.

5. Тваринний світ України: правова охорона, використання та відтворення / Г. І. Балюк, О. О. Погрібний, Ю. С. Шемшученко та ін.; за ред. Г. І. Балюк. Київ : Юрінком Інтер, 2010. 384 с.